hunner opvoeding en ben in Amerika achtergelaten onder de hoede hunner moeder, zoodat hij gedurende de laatste jaren geheel alleen is geweest op zijn post, verre van al de zijnen. Dat dit offer den liefhebbenden echtgenoot en vader zeer zwaar gevallen is, weten zijn vrienden; maar ook kunnen zij getuigen van de wonderlijke wijze, waarop de Heere hem heeft gesterkt en getroost; zoodat hij telkens weer behoefte gevoelde zijnen dank aan God uit te spreken en zijn blijdschap in Hem, inzonderheid wanneer hij vrucht mocht zien op zijn werk en ervaren, hoevele vrienden hij zich uit de Chineezen hal mogen maken die hem liefhadden, niet alleen omdat hij hunne lichamen had mogen genezen, maar vooral omdat hij ben tot Jezus gebracht had.

En deze trouwe broeder is nu gansch onverwacht in de volle kracht van zijn leven, op 47 jarigen ouderdom, uit zijn belangrijken arbeid weggerukt aan de gevolgen der pest. Ofschoon de bijzonderheden nog ontbreken, mag men aannemen dat hij de besmetting in zijn werk heeft opgedaan.

De Heere geeft geen rekenschap van Zijne daden, die toch Wonderlijk zijn. Ons past stille te zijn en Hem te verbeiden. Hij, die de Rechter is der weduwen en de Vader der weezen, trooste de treurende moeder en kinderen, en geve ook ons, zijnen vrienden, stille berusting in Zijn wil.

Broeder Otte leeft onder ons, ook nadat hij gestorven is. Hij zij ons tot een voorbeeld om ons leven nog meer den Heere te wijden, en te werken zoolang het dag is, eer de nacht komt, wanneer niemand werken kan.

Leestafel.

1. DR. B. WIELENGA, v. d. m. te Arnhem. ERFGENAMEN VAN HET VERBOND. Beknopte verklaring van het Formulier om den heiligen doop aan de kinderen te bedienen. Kampen — J. H. Kok — 1910.

Na de uitgave zijner breedere verklaring van het doopsformulier, onder den titel ONS DOOPSFORMULIER in 1906 bij J. H. Kok te Kampen verschenen, en reeds vroeger in ons blad besproken, heeft DR. WIELENGA van ARNHEM thans bij denzelfden uitgever, een kortere verklaring van dat formulier onder den titel: ERFGENAMEN VAN HET VERBOND, het licht doen zien.

De bedoeling van schrijver en uitgever met deze meer beknopte verklaring is vooral te dienen het catechetisch onderricht.

In dat onderwijs geemt, zegt de heer WIELENGA, de bespreking van het doopsformulier een niet onbelangrijke plaats in.

Wat is de catechisatie in den grond anders, zoo vraagt hij, dan een bewustzijn wekken bij de kinderen der gemeente, dat zij zijn wat het formulier noemt: ERFGENAMEN VAN HET VERBOND? En hij voegt er aan toe, dat wanneer het gelukken mag het opgroeiend geslacht den inhoud van het doopsformulier goed eigen te maken, daarmede reeds het pleit voor een verbondsmatige levensopvatting is beslist.

Maar behalve het catechetisch onderwijs als naaste doel, stellen schrijver en uitgever zich met deze beknopte verklaring ook nog een ander, een meer verwijderd doel. Dit is dan om, zooals DR. WIELENGA zegt: ouders voor de gewichtige ure van de doopsbediening „voortebereiden". Meer dan anders, zoo meent hij, zal in de dagen, die aan de doopsbediening voorafgaan, de aandacht op dit sacrament gericht en daarom het hart voor onderwijzing ontvankelijk zijn.

Men zal wel doen met ook van dezen arbeid van den Arnhemschen doctor, die van ons schoon Doopsformulier zulk een diepe en ernstige studie heeft gemaakt, kennis te nemen.

Te meer omdat, ook waar sommige perioden uit het grootere werk: ONS DOOPSFORMULIER, hier zijn overgenomen, voor het overgroote deel ERFGENAMEN DES VERBONDS toch een nieuwe bewerking van dat formulier mag genoemd.

Ik laat hier, om van den inhoud van dit werk eenigszins een denkbeeld te geven, de opschriften der zes hoofdstukken volgen: KINDEREN DES TOORNS; DE AFWASSCHING DER ZONDEN; EEN NIEUWE, GEHOORZAAMHEID; MEDE TOT ONZE KINDEREN; ZIJNEN HEILIGEN NAAM AANROEPEN; ONGEVEINSDELIJK ANTWOORDEN; WIJ DANKEN EN LOVEN U.

2. CHRISTENDOM EN MAATSCHAPPIJ onder redactie van Dr. H. VISSCHER en Mr. P. A. DIEPENHORST. DE EED door Mr. J. J. DE WAAL MALEFYT. Serie 2. Nummer 9. Utrecht G. J. A. Ruys 1910.

Deze studie van Mr. DE WAAL MALEFYT over DEN EED, een studie waartoe hij, door zijn dissertatie over dit onderwerp, zeker de rechte man was, zal er ongetwijfeld toe bijdragen om den goeden naam van het tijdschrift C en M op te houden.

Ook dit toch is een met zaakkennis en groote helderheid geschreven stuk.

De geleerde schrijver tracht eerst te komen tot een begripsbepaling, die hij dan geeft in deze definitie: *de eed is een plechtige betuiging, bij het afleggen eener verklaring of belofte, dat men zich daarbij voor oogen stelt Gods alwetendheid en zijn toorn over de onoprechtheid.*

Daarna behandelt hij de twee vragen: 1. Of en in welk geval zweren geoorloofd is en 2. of en in hoeverre de overheid een eed vorderen mag.

Vooral nu de eedtquestie weer aan de orde is gekomen heeft deze studie op den grondslag der Christelijke beginselen ook actueel belang.

3. DE NATUUR. Populair geillustreerd Maandblad gewijd aan de Natuurkundige wetenschappen en hare toepassingen, onder Redactie van Dr. Z. S. BOUMAN. Utrecht, J. G. Broere 1900.

De uitgever zond ons van dit tijdschrift, dat reeds zijn zesten jaargang beleeft, de Maartaflevering.

Wie zich interesseert voor de Natuur, voor Gods Schepping, zal deze periodiek vaak met genot lezen.

Wie kennis wil nemen van de voornaamste resultaten en haar toepassingen, waartoe de beoefenaars der natuurwetenschappen kwamen, zal zich door de meestal degelijke en toch bevattelijke artikelen van dit tijdschrift bevredigd vinden.

Ook deze aflevering biedt veel wat lezenswaardig is.

Onder meer een plaat en een beschrijving van de *Nieve de lai Penitentes*, het zeldzaam natuurtooneel dat door de reisigers MEVEN en RESCHNEIDER op hun expeditie in Ecuador, bij het bestijgen van den Chimborazo werd gezien, een ijslandschap met de zeldzaamste vormen, die werkelijk iets van menschelijk gedaanten, van „boetelingen" hebben. Verder iets over de *theorie van de broeikas;* over *de industrie van het optische glas;* over een *viertal vlinders waarvan de rupsen schadelijk zijn.*

Het tijdschrift kost per jaargang van 12 maandelijksche afleveringen *f* 5.20.

4. TIMOTHEUS. Geïllustreerd Weekblad.

Gaarne vestig ik hier nog eens de aandacht op dit christelijk tijdschrift, dat naar men weet thans uitgegeven wordt door de firma LA RIVIERE en VOORHOEVE te ZWOLLE, terwijl de hoofdredactie bij den heer I. N. VOORHOEVE te 's GRAVENHAGE is gebleven. In de heeren A. I. VAN HULZEN en L. KUPERUS vond het boven dien twee nieuwe medewerkers.

De inhoud van TIMOTHEUS is even degelijk als rijk. Het biedt Schriftbeschouwingen en Stichtelijke lectuur; kunstplaten en daarbij kunstbeschouwingen; verhalen en geschiedkundige opstellen; en levensbeschrijvingen van mannen en vrouwen van beteekenis. Het beweegt zich daarbij op allerlei gebied. Het geeft zijkijkjes in de land- en volkenkunde. Het behandelt in zijn rubrieken: plant- en dierkunde; natuur- en sterrenkunde; uitvindingen en ontdekkingen — dezelfde onderwerpen die men ook in DE NATUUR vindt.

Dit christelijk tijdschrift heeft aanspraak op den steun der christenen, en die het steunt door een abonnement, breugt in zijn huiskamer een vriend van wien veel te leeren is en die hem en de zijnen zal opbouwen in de christelijke wereld- en levensbeschouwing.

Officieele Berichten.

Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg.

De kerkeraad van de Geref. Kerk te 's-Hertogenbosch deelt mede, dat de Particuliere Synode in deze provincien D.V. 15 Juni te 's Hertogenbosch zal worden gehouden.

Opgave van punten voor het agendum en namen (met de adressen) van deputaten vóór 26 Mei te zenden aan den eerst ondergeteekende.

Namens den kerkeraad van de Geref. Kerk te 's Hertogenbosch:

T. HOEKSTRA *praeses.*
J. R. DE MILDT, *scriba.*

Classis Breukelen.

De kerken deser classis worden opgeroepen tot de vergadering, die D.V. op Donderdag 26 Mei 1910 te half 10 alhier zal worden gehouden. Punten voor het agendum enz. worden vóór 12 Mei tegemoet gezien bij den eersten ondergeteekende.

Namens de roepende Kerk van Breukelen:

W. VEDER, *praeses.*
P. VAN SLOTEN, *scriba.*

Breukelen, 19 April 1910.

Buitenland.

Gemengd Nieuws.

Pastor von Bodelschwingh. Eenige weken geleden vierde de bekende predikant von Bodelschwingh, stichter van vele philanthropische inrichtingen te Bielefeld, zijn 79sten geboortedag.

Hij ontving een verbazend groot aantal gelukwenschen; ook de Duitsche Keizer en zijne gemalin zonden hem een felicitatie. Men vreesde wel dat de geliefde leeraar dien dag niet zou beleven, maar tot blijdschap van zijn omgeving mocht hij dien nog vieren en scheen het alsof zijn krachten waren aangekomen. Zijn geboortedag was een feest voor de geheele kolonie Bethel. De grijze jubilaris kon de voormiddaggodsdienstoefening bijwonen. In het vereenigingshuis werd des avonds een feest gevierd, waarbij wel 2000 menschen tegenwoordig waren. Ook daarbij was pastor von Bodelschwingh tegenwoordig, al kwam hij wat later.

Den 3den April is echter von Bodelschwingh overleden. De Duitsche correspondent van het *Handelsblad* schreef over hem o.a. het volgende:

»Een man met een hart van goud, een origineel, die in het leven veel bereikte, omdat een ieder overtuigd was van zijn edele, nooit zelfzuchtige bedoelingen.

Zijn loopbaan teekent reeds den origineel. Zoon van een Pruisischen minister, van oud adellijk geslacht, werd hij van mijnwerker en landbouwer: theoloog. Na zijn studie in Basel, Erlangen en Berlijn, verzamelde hij in Parijs als geestelijke de armste Duitschers om zich heen. Later vestigde hij zich als geestelijke in Westfalen, nam aan de veldtochten van 1850 en 1870/71 deel als militairgeestelijke. Na de oorlogen gaf hij zijn krachten uitsluitend voor de christelijke filantropie. Hij is geworden de vader der epileptici en de weldoener van de rondtrekkenden.

Dat in Duitschland speciale instellingen bestaan voor lijders aan vallende ziekte — wier aantal in het rijk geraamd wordt op 70.000 — is voornamelijk te danken aan Von Bodelschwingh. Met zijn eigen inrichting te Bethel, waar 2 tot 3000 zieken in 70 à 80 huizen wonen, gaf hij het voorbeeld.

Zijn andere zorg lag meer op sociaal gebied. Hij gaf den stoot tot een systeem van onderdak brengen en herbergen der reizende handwerkers-gezellen, van arbeiderskolonies, welke thans in heel Duitschland bestaan.

In 1887 stichtte de heer Von Bodelschwingh o.a. te Amsterdam de Deutsche Seemanns und Stadtmission »Eckhardthaus«.

Wie gelegenheid gehad heeft te Bethel langs de verschillende instellingen van Von Bodelschwingh te wandelen, instellingen ten bate der epileptici, langs de arbeiders kolonies, de arbeiders-woonhuizen, langs de inrichtingen tot genezing van dronkzuchtigen, moet een diepen indruk gekregen hebben van de werkzaamheid van deren man, die alleen leefde om ellende te verzachten.

Von Bodelschwingh zag in den mensch alléén den mensch. Hij noemde in het Pruisische Huis van Afgevaardigden — waarin hij zitting had — de ministers en collega's *Du* en *lieber Bruder*. En zoo eenvoudig, natuurlijk als hij dit deed, nam een ieder die familiariteit gaarne van hem aan.

De laatste dagen van pastor von Bodelschwingh. In de laatste dagen voor zijn afsterven gevoelde zich de vader van de Bielefeldsche stichtingen zoo goed, dat men in zijn omgeving er niet aan dacht dat hij zoo spoedig zou heengaan. Von Bodelschwingh zelf was zich bewust, dat hij weldra naar het Vaderhuis zou gaan. De aanvallen van benoemde en het sterke terugkeeren van zijn oude kwaal noemde hij heftige stooten aan den tabernakel zijns lichaams, die hem vermaanden aan een geheel afbreken' te denken. Maar van al die aanvallen herstelde hij steeds weer door zijn sterk gestel, en daarom was zijn leven in geenen deele een lijden, maar tot het einde toe arbeid en werkzaamheid. Nog voor eenige weken zeide een van zijn medewerkers, die het meest met hem te doen had: hij houdt ons allen nog aan het werk! Tot het laatst reed hij in een rolstoel door de inrichtingen. Ieder die hij tegen kwam, kreeg een vriendelijken blik en een handdruk. Maar ook ernstige dingen werden bij zulke ontmoetingen besproken, en als het noodig was, werd door hem met vurige energie vrede tusschen strijdende partijen gesticht of wel een maatregel dien men genomen had, gecritiseerd. Dan ging hij in de huizen der kranken, stervenden, treurenden. Hij die door een bijzonder leed getroffen was, kreeg het eerst zijn bezoek. Maar dat waren slechts zijn »uitspanningsuren«. Het overige van den dag bracht hij met ernstigen arbeid door. Tot den laatsten dag hield hij zich bezig met correspondentie, dicteerde brieven en oproepingen, die maar weinig correctie behoefden om peraklaar te zijn. Het meest verwonderde men er zich over, dat hij ook nieuwe toestanden nog goed kon indenken en altijd weer nieuwe nooden in zijn ruim hart kon opnemen; zoo was hij in de laatste weken nog in het bijzonder bezig met de rampen waardoor de Congonegers getroffen worden. Steeds was zijn belangstelling gevestigd op het gebied van de zending; hij liet zich (hij had in de Philosophie en de natuurwetenschappen gestudeerd), zaken uit de meest onderscheiden terreinen der wetenschap voorlezen, waarbij de grijze man de pas opgedane kennis rocht vast te houden en zijn geheugen voortdurend oefende.

In de laatste week was vader Bodelschwingh bijzonder frisch. Op Woensdag was hij den geheelen dag daar werkzaam; des avonds had hij op het hoofdkantoor een gesprek met een medearbeider, waarbij hij zijn helderheid van geest en zijn vurige liefde weder ten toon spreidde. Daarna ging hij met een zijner kleinkinderen, met hetwelk hij zoo gaarne weer kind werd, naar den familiekring om het avondeten te gebruiken. Volgens zijn gewoonten der laatste maanden sprak hij daarbij zelf een gebed uit, waarvan de grondtoon was: Wees niet bezorgd! Daarop begaf hij zich naar zijn slaapkamer. Op het punt zich ter ruste te begeven, trof hem een zware aanval van beroerte, die hem nedervelde. Tot vol bewustzijn is hij niet meer gekomen. Hij lag met gesloten oogen en streed zijn laatsten strijd. Een zwaar rochelen deed vermoeden in welk een arbeid de ziel van den arbeidzamen man verkeerde. Wellicht was het onbewust, dat hij den arm ophief en naar boven wees, toen hem werd toegeroepen: »Tot weerziens daarboven in den hemel". Hij drukte echter de handen zijner kinderen krachtig, als om hen te danken voor de verkwikking die zijn zonen hem bereidden door hem afwisselend troostende bijbelwoorden en verzen uit den liederenbundel voor te lezen. In deze toestand lag hij lang. Vele nabestaanden mochten afscheid van hem nemen; maar hij heeft ze niet herkend.

Op Zaterdag 2 April sloeg hij nog eenmaal zijn oogen op, en zag lang, lang de zijnen aan. Toen sloten zich langzaam zijne oogen. Daarna zongen zij, die dit sterfbed omringden met bewogen stem:

Gloria sei dir gesungen
Mit Menschen-und mit Engelzungen —
Mit Harfen-und mit Zymbelton!
Von zwölf Perlen sind die Tore
An deiner Stadt; wir stehen im Chore
Der Engel hoch um deinen Thron.
Kein Aug' hat je gespürt
Kein Ohr hat je gehört
Solche Freude.
Drum jauchzen wir
Und singen dir
Das Halleluja für und für.

Onder dit gezang ging vader Bodelschwingh heen en trok door de »paarlenpoort" naar de zalige eeuwigheid. Het was te één ure des namiddags. De klokken te Bethel luidden en de vijf à zes duizend bewoners wisten, dat zij hun vader verloren hadden.

Eerdere week, zoo klaagt de (Amerikaansche) *Wachter*, groeit de lijst der twijfelaars en der beslist ongeloovigen aan. Onlangs verscheen een boek van Dr. Gordon, leeraar der historische Congregationalistische kerk in Boston, over den »Godmensch en het Wonder", waarin hij het lezend publiek meedeelt, dat hij tot de overtuiging gekomen is, dat iemand een goed christen kan zijn zonder in wonderen te gelooven. Het zegt, dat hij er geen belang bij heeft, om het geloof aan wonderen te vernietigen. Alleen acht hij het van belang, om aan te toonen, dat waar wonderen niet langer als waar beschouwd worden, het Christendom in zijn wezen ongeschonden blijft. De toekomst van den godsdienst moet niet verenzelvigd worden met de toekomst van het wonder. De boodschap van Jezus Christus aan de wereld is geheel onafhankelijk van wonderen.

De ontwikkelde menschen, zegt Dr. Gordon, zijn het met deze opvatting goed eens. De werkelijkheid der wonderen is reeds lang verdacht geweest. En hiervoor beroept deze Christenleeraar zich op de Grieken, op Aristoteles, op de philosophen Spinoza en Hume. Van af de vroegste tijden tot nu hebben de grootste denkers het zonder geloof aan wonderen kunnen redden, wat zullen wij dan nog aan de werkelijkheid der wonderen in de Schrift meegedeeld, vasthouden!"

Treurige wijsheid!

WINCKEL.

Voor Kinderen.

UIT KWAAD TOT GOED.

VII.

VIJANDSCHAP.

Een Jaar lang was Velders nog bij den patroon werkzaam geweest, toen er een ongedachte verandering in den stand der zaken kwam.

Reeds lang had onze vriend opgemerkt, dat het in den smidswinkel in de Hartenstraat niet meer zoo druk ging als vroeger. Toen een der oudste knechts gestorven was, had baas Van Kampen geen nieuwen in zijn plaats genomen. Begon men vroeger der zomers om zes, des winters om seven uur, thans geregeld een uur later en nog kon men het best af. De zaak ging blijkbaar achteruit. Vooral — en dat was kwaad — verloor men „groote klanten". Dat waren de aanzienlijken, die in de buurt op de deftige Heerengracht en Keizersgracht woonden, waar de Hartenstraat juist tusschen ligt.

Wat de oorzaak was van dien ongewenschten keer in de zaken kon Velders niet aanstonds ontdekken. Heel veel bekommerde hij er zich ook niet om. Doch dat werd anders, toen het werk al minderde en hij begreep dat, word er iemand afgedankt, hij als jongste — de leerjongen er buiten gerekend — het eerst aan de beurt lag.

Doch alles zou hem duidelijk worden.

Op een morgen in April schelde Jan aan een der groote heerenhuizen die de Keizersgracht zoo deftig maken; al is veel daarvan thans verdwenen nu men, helaas, die praalgebouwen onzer voorvaderen is gaan inrichten tot kantoren, verkoophuizen en zoo meer. Toen was dat nog anders en wekten zulke woonhuizen de bewondering van den vreemdeling.

De deftige dienstmeid met de geneepte cornetmuts deed open, en Jan vroeg haar:

„Vrijster, de baas laat hooren, wanneer het mevrouw schikt dat de kachels weggehaald worden".

(„Vrijster" was toen en zog lang daarna het woord, waarmee steeds dienstmeisjes werden aangesproken door wie hun naam niet kenden. 't Wilde eigenlijk zeggen: een vrouw die nog vrij d. i. ongetrouwd is. Een man in dezelfde omstandigheden heette ouditijds, maar toen al niet meer, een vrijer. Thans gebruiken we die namen eenigszins anders).

De vrijster dan kwam weldra terug, en sprak:

„Als je van baas Van Kampen komt, laat mevrouw weten, dat zij al van een ander voorzien is. Je hoeft niet terug te komen."

„Een ander?" vroeg Velders verbaasd, „en de patroon werkt, geloof ik, al twintig jaar voor je volk. Is er dan wat niet in orde?"

„Dat weet ik niet. Mevrouw is toch vrij..."

„Jawel, maar...

De meid keek eens om, en toen zij achter zich in de gang niemand bespeurde, sprak zij halfluid:

„'t Zit 'em in wat anders. Je baas is een Oranjeklant en hier keezen ze allemaal."

„'t Is wat mooi! Een mensch daarom zijn brood te ontnemen", zei Jan.

„Ja, dat dunkt mij ook. Maar, zie je, de baas had ook wijzer moeten wezen. Waarom komt hij ook nooit in de club?"

Dat wist Jan niet, en hij ging heen om de treurige boodschap over te brengen. Dat was er alweer een. Hij begon nu te begrijpen, waar de schoen wrong.

Opdat de lezer het ook begrijpe is het noodig te weten, wat een paar maanden vroeger was gebeurd.

De heer, die, gelijk we zagen, niet langer van smid Van Kampen gediend bliefde, was een aanzienlijk man en lid van den Raad der stad. In dien raad zaten verscheidene heeren, die „keezen" zooals hij, dat wil zeggen die behoorden tot de partij, die fel gekant was tegen het prinselijk gezag van den toenmaligen stadhouder Willem V. Tegenover de Keezen of Patriotten stonden de Oranjemannen, ook wel „Oranjeklanten" betiteld, tot welke ook baas Van Kampen behoorde. Wat de Keezen wilden was de „vrijheid" naar het voorbeeld van Frankrijk, een vrijheid zonder God en louter gegrond op de leeringen van menschen. De vromen in den lande waren meestal te vinden onder de vrienden van den Prins.

Een paar maanden vóór smid Van Kampen zijn goeden klant verloor, was hij deren eens op straat tegen gekomen, en tot zijn niet geringe verwondering door hem even staandgehouden. Evenzeer verbaasde het onzen smid, dat mijnheer, die anders slechts een vluchtigen groet voor hem overhad, nu uiterst vriendelijk een gesprek begon. Dat liep eerst over het weer en de tijdsomstandigheden en de smederij, tot mijnheer zei:

„Je moest eens in de club komen, Van Kampen. Je weet wel hier op den hoek. Ik kom er ook nu en dan, en dan kunnen we nog eens samen praten. Want het spijt me voor zoo'n knap, braaf man als jij zijt, dat je zaken niet meer zoo goed gaan als vroeger."

„Maar mijnheer," zei de smid, „ik begrijp dat zoo'n club een kring is of een vergadering van menschen. Maar als mijnheer daar hoort, is het toch niet voor personen van onzen stand; dat is onze „stiek" niet en zou slecht passen".

„O wat dat betreft, vriend, stel je gerust. Die oude vooroordeelen moeten weg. We zijn immers allen menschen, en dus gelijk. In de club hebben we het dikwijls over Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap en de rechten en plichten van den mensch. Daar leeren we in minzaam gesprek wat ware burgerdeugd is. En daarbij, je kunt er ook nog goede klandizie opdoen, want alle brave vaderlanders moeten elkaar helpen".

Onze smid had er nog niet veel zin in. Want „op den hoek" was de kroeg, waar „De brave Burger" nithing en daar zeker bij de jenever werd gekweekt. In tapperijen en dergelijke nu kwam onze Van Kampen nooit. De heer echter, die best begreep waarom de ander aarzelde, zei:

„Laat ik er nog bij zeggen, Van Kampen, dat onze club met de tapperij en slijterij beneden eigenlijk niets te maken heeft. Wij hebben de opkamer gehuurd en daarmee uit. Wat beneden gebeurt, gaat ons niet aan. Je begrijpt wel, als er iets onbetamelijks plaats vond, zou ik er zelf toch niet komen en verscheidene van mijn kennissen".

Dat was moeilijk tegen te spreken en 't slot van het gesprek was dat Van Kampen beloofde eens te komen. „Van één keer zou hij niet bederven".

Trouw aan zijn woord stapte de smid twee dagen later op een avond, naar „De brave Burger" op den hoek. De waard keek vreemd op, toen hij Van Kampen zag binnentreden, doch deze maakte hem met enkele woorden duidelijk, dat hij de club eens kwam bezoeken waartoe men hem uitgenoodigd had.

„O zoo!" sprak de kroegbaas, met een veelbeteekenend, spotachtig gezicht. „Dan moet u die trap op. U zult daarboven al verscheiden heeren vinden. „En als u van iets gediend blieft, hebt u maar te schellen."

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(*Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.*)

HET KONINGSCHAP VAN CHRISTUS.

Hooggeachte Redactie.

De Heraut van verleden week bevat een stukje over Frank Thomas' werk: „La royauté de Christ", dat nu in 't Hollandsch verschenen is als: „Het koningschap van Christus". In dat stukje komt een enkele zinsnede voor, waarover ik beleefd verzoek in Uw blad iets te mogen opmerken.

Eerst wordt gezegd, dat Thomas het koningschap van Christus neemt in oneigenlijken zin. Dan volgt de bewering, dat Jezus' eigen uitspraak: „Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde" op die manier in geen enkel opzicht tot haar recht komt. En het slot, dat ik niet cursiveer, luidt aldus: „*Veeleer leidt zulk een behandeling ertoe, dat het eigenlijke koningschap van den Christus er nog meer door op den achtergrond geraakt*".

Is nu met dat laatste niet wat veel gezegd? Wie „Pro Rege" vergelijkt met „La Royauté" merkt véél verschil. „Pro Rege" is grooter — vooral qualitatief. Breeder opgezet. Verder uitgewerkt. Dieper doorgedacht bovendien. „Pro Rege" is ook veel meer systematisch. Hier is vooral de *denker*, in „La Royauté" ook de *verdenker* aan 't woord.

Er is véél verschil.

Maar 't verschil is toch *niet* dit: „Pro Rege" laat het eigenlijke koningschap van den Christus tot zijn recht komen en in „La Royauté" raakt het op den achtergrond.

De Heraut heeft het niet over dit verschil. Maar 't is meer dan waarschijnlijk, dat de lezers het zóó formuleeren zullen, naar aanleiding van het bedoelde stukje. En dat zou uitloopen op miskenning van Thomas'arbeid.

„Pro Rege" en „La Royauté" willen toch hetzelfde in een hoogere eenheid en naar een dieperen grond. Komen voor denzelfden Christus op. Heffen tegen denzelfden vijand het zwaard. Willen beide den geloovige zwaard en rondas meegeven in den kamp der geesten.

Dit alles raakt het koningschap van Christus. Dit alles is toch wel eigenlijk ook.

Bij deze eenheid doet het er in zekeren zin zoo heerlijk-weinig toe, of nu de een meer ethisch te werk gaat dan de ander.

Het is alles *eigenlijk*, in zoover we hier te doen hebben met geestelijke realiteit.

Het is alles *oneigenlijk*, in zoover menschenwoorden toch slechts beeldsprakig die realiteit tot uitdrukking brengen.

Bezwaar kan hoogstens bestaan tegen de wijze, waarop dit laatste plaats heeft. Wezenlijk verschil maakt dat niet. En daarom vroeg ik: is het niet wat véél gezegd, dat door Thomas' behandeling het eigenlijke koningschap van den Christus nog meer op den achtergrond geraakt.

Met beleefden dank voor de plaatsing en met de meeste hoogachting,

P. J. SMINK JBZ.

[Zoo iets uit dit ingezonden stuk blijkt, dan wel dit, dat de geachte schrijver de 27 eerste artikelen van *Pro Rege* niet kent. Nu duiden we hem dit niet euvel, maar dan spreke hij er ook niet over. *Oneigenlijk* spreekt men van een Koning der Dichters, een Koning der Schilders; wie van Koning in *eigenlijken* zin spreekt, doelt op *gezag*, op *macht*, op *regiment*, en juist dit ontbreekt bij Ds. Thomas geheel. Dit is zelfs zóó waar, dat hij op blz. 172 van de Fransche editie zegt nu eens te zullen spreken als ze punt over de *royauté du Christ proprement dite*, stellig bewijs dat hij wat voorafgaat zelf bedoelde als Koningschap in *niet* eigenlijken zin. En wat verstaat nu de heer Thomas dan nog onder de *royauté proprement dite?* Hij zegt het zoo kras mogelijk op dezelfde bladzijde: Dit, dat „het zedelijk ideaal, 't welk Christus is, in zulk een zin door allen gehuldigd wordt, dat allen hun best doen om 't te realiseeren". Reeds uit deze éene bladzijde blijkt, hoe volkomen de heer Sminck zich vergist. RED.]

Hooggeachte Redactie,

Ik hoop niet te vergeefs een beroep op Uwe gastvrijheid te doen, wanneer ik U beleefd verzoek aan onderstaande regelen in Uwe kolommen een plaatsje te geven. Vooraf ga de verzekering, dat mijn eenige doel is, niet om te twisten om gelijk te hebben, maar alleen om een zaak van twee kanten te bekijken. De vriendelijke lezer trekke voor zich zelven de conclusie.

Mijne hooggeachte en zeer gewaardeerde vriendin, mej. H. S. S. Kuyper, heeft gemeend naar de pen te moeten grijpen om hare bezwaren in het midden te brengen tegen de opwekking, die in de *Rotterdamsche Kerkbode* van de hand van onzen ijverigen Zendeling-leeraar Dr. B. J. Esser, te Poerbolinggo, voorkwam, bedoelende eene opwekking om, nevens onze zoo gewaardeerde Medische Zending op Midden Java, ook een penningske af te zonderen voor het Nederlandsche Vrouwen-Zendings-hospitaal te Amoy in China. Mejuffrouw Kuyper, hoe sympathiek ook gestemd tegenover geseegden arbeid, evenals tegenover allen medischen zendingsarbeid, moest toch de Nederlandsche Gereformeerden afraden dezen arbeid financieel te steunen. Haar argument was: Het bovengenoemd Vrouwen-hospitaal gaat uit van een Amerikaansche missie; Amerika is een groot land met weinig koloniën. Bovendien is daar groote offervaardigheid voor de Zending. Daarentegen is Nederland een klein land met wijd uitgestrekte en dicht bevolkte koloniën. Alleen onze Oost-Indische Bezittingen zijn 45 maal zoo groot als ons land en hebben ruim 6 maal zoo veel inwoners. (Het zij mij vergund hier op te merken, dat zes maal zooveel inwoners reel te laag is gegrepen. Alleen Java wijst meer dan dat getal aan). Voorts wijst de geachte schrijfster op het kleine bedrag, dat in ons land voor de Zending ten offer wordt gebracht (15 cent per jaar en per hoofd) en op het luttele getal Zendelingen, dat van hier naar die zeer uitgestrekte koloniën tot hiertoe werd uitgezonden.

Ik dank haar hartelijk, deze feiten weer eens in herinnering te hebben gebracht. Daarop kan nooit te veel worden gewezen. De conscientie der Nederlandsche Christenen moet steeds wakker worden geroepen en gehouden. En waar wij als Gereformeerden het hooge voorrecht genieten bij het zuivere Woord van God te mogen leven, rust op ons des te grooter verplichting om ook naar dat Woord te handelen en in gehoorzaamheid aan dat Woord het Evangelie te verkondigen en te doen verkondigen onder de volken, die daarvan nog verstoken zijn.

En dat wij dan in de eerste plaats te denken hebben aan onze eigen koloniën, wie zal dit niet met haar gevoelen? Het „beginnende van Jeruzalem", dat onze Heiland eenmaal zijnen discipelen aanbeval, heeft ook zeer zeker voor ons een hooge beteekenis.

Maar wanneer ik mij afvraag, of onze lieve Zuster, bij haar warm aanbevelingswoord, goed heeft gedaan den raad te geven dien zij gaf, om de gave te weigeren, die in 's Heeren Naam gevraagd wordt voor den arbeid van onzen thans helaas! reeds van ons naar beter vaderland heengegaanen, voormaligen landgenoot Dr. Otte, meen ik te mogen betwijfelen.

Mijne ondervinding is steeds geweest, dat niets zoo elastiek is als de beurs, zoodra die geopend wordt door de Hand van God voor Zijn dienst. Het is dan, of de geschiedenis van het meel in de kruik en de olie in de flesch der weduwe van Sarepta zich telkens herhaalt — of, liever nog van die weduwe uit den tijd van den profeet Elisa, wier olie juist zoo lang liep, als er vaten waren aangedragen. (Dikwijls dacht ik als kind: Hoe jammer, dat niet nog meer vaten waren bijgezet. Dan had de olie nog langer blijven vloeien).

En zoo *is* het toch ook. Hoe meer vaten aangedragen worden met het doel dat God zich daarin moge verheerlijken, des te meer zullen ook gevuld worden door de genadige kracht van Hem, die gesproken heeft van eene goede, neergedrukte en geschudde en overloopende maat, die Hij in den schoot wil geven.

Er zijn zoo van die woorden der Schrift, die zoo overweldigend zijn, wanneer wij ze goed beschouwen. Laat ik daarvan één in herinnering mogen brengen: „God is machtig alle genade te doen overvloedig zijn in u, opdat gij, in alles ten allen tijde alle genoegzaamheid hebbende, tot alle goed werk overvloedig moogt zijn" (2 Cor. 9 : 8).

Wij lezen er zoo vaak overheen — maar laat ons de woorden nemen, zoo als ze daar staan — en dát wil de Heere toch: in *alles* zullen wij ten *allen* tijde *alle* genoegzaamheid hebben, om tot *alle* goed werk *overvloedig* in staat te zijn. En dáartoe wil de Almachtige God *overvloedig* genade schenken. In hetzelfde nummer van de *Heraut*, waarin ik het stukje van de dochter las, herinnerde de vader aan de ontzettende stuwkracht van het mosterdzaad, die door den Heiland aan Zijne discipelen wordt voorgesteld, opdat zij daaraan de geringheid van hun geloof zouden toetsen. Wij ontvangen van den Heere, *naarmate* wij gelooven. Daaraan heeft Hij geene grens gesteld. „Zoo gij kunt gelooven, alle dingen zijn mogelijk dengene, die gelooft".

Laat ons niet zoo zeer bekommerd zijn over het geld. Dit behoort onder de dingen, „die ons zullen worden toegeworpen". Maar laat bovenal ons gebed uitgaan om mannen en vrouwen, die den Heere willen dienen in het werk der Zending. Ik ben verzekerd, dat wanneer deze gevonden mogen worden, het geld er ook komen zal — al ware het misschien voor een deel uit Amerika. Maar aan arbeiders